

STRAATNAMEN IN HILVERSUM V

door

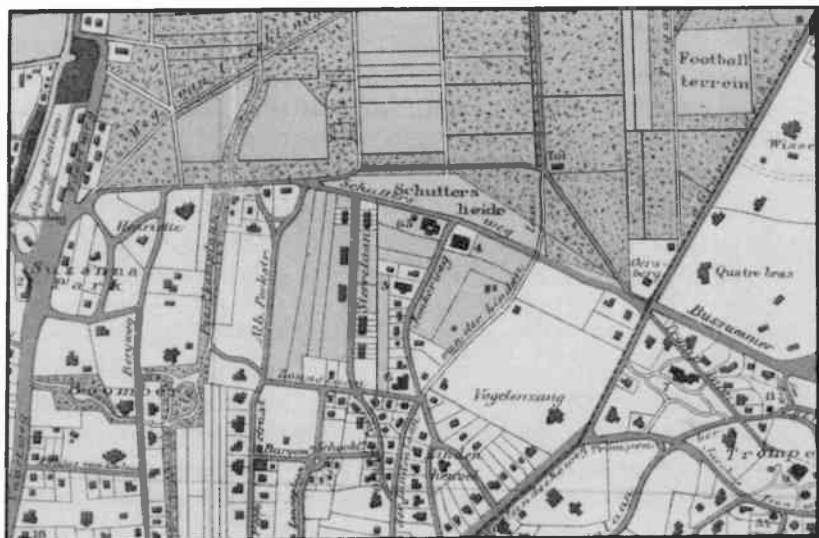
J.M. Reinboud

Overgenomen uit 'De Boombergkrant'
no. 33, mei 1985

Een vorige maal zijn wij blijven stilstaan aan de basis van een driehoek van wegen op een kaartje van circa 1895. Die driehoek was een stuk grond, waar de Hilversumse schutterij geregeld zijn oefeningen hield, vandaar dat er de naam *Schuttersheide* aan gehecht werd. En de basis van de driehoek van wegen eromheen heette *Schuttersweg*. Voor ons die met de latere situatie vertrouwd zijn geraakt, lijkt het allemaal wel wat vreemd. Maar wij moeten bedenken, dat de (anno 1850 nog nieuwe) *Bussummer grintweg* precies was wat de naam inhoudt: een met grint verharde rijweg. Als wij dan weten, dat het stuk weg, dat van het eindpunt van de *Albertus Perkstraat* naar de kruising van de *Bussummer grintweg* met de 's-Gravelandseweg liep, een zandweg was, dan wordt ons heel wat duidelijk. En waar die zandweg eigenlijk een veel rechtere en dus kortere verbinding vormde tussen *Vaartweg* en 's-Gravelandseweg, lag het voor de hand, dat men op het idee kwam om ook dat stuk te verharden, er dus een grintweg van te maken. De gemeenteraad nam het besluit daartoe op woensdag 15 november 1905. En volgens de wetten van de logica besloot men vervolgens om dan maar het hele stuk *Schuttersweg* te dopen en de *Bussummer grintweg* pas te laten beginnen aan de overzijde van de 's-Gravelandseweg. Dat besluit nam de raad op 18 juni 1907. Het vroegere stuk *Bussummer grintweg* raakte in versukkeling, al bleven de bijna schuine zijden van de vroegere wegendriehoek in het landschap duidelijk herkenbaar en deels ook in gebruik.

'Daar komen de Schutters'

Dat jaartal 1907, zo definitief in de geschiedenis

Fragment van de Fiets- en Wandelkaart van Hilversum en Omstreken anno 1912. (Streekarchief Hilversum)

van de Schuttersweg, was minstens zo definitief in de geschiedenis van de schutters zelf: de dienstdoende schutterij werd in 1907 opgeheven, nadat zij in 1828 was opgericht: gedenkwaardig jaartal: 1907 - Schuttersweg, schutters weg!

Roemrucht waren zij al kort na de oprichting geweest, nadat eind augustus 1830 de Belgische opstand was uitgebroken. Zowel in het zuiden als in het noorden van het tot dan toe nog ongedeelde 'Koninkrijk der Nederlanden' namen nationalistische stromingen in alle hevigheid toe. De Grote Mogendheden van toen - Engeland, Frankrijk, Oostenrijk, Pruisen en Rusland - ontbonden al begin november het koninkrijk, dat in 1814 na de val van Napoleon op basis van Londense onderhandelingen tot stand was gekomen.

In oktober 1830 had ook de Hilversumse Schutterij gehoor gegeven aan een oproep van koning Willem I. Het mobiele gedeelte ervan voer per schuit naar Amsterdam. In Haarlem werden de mannen opgenomen in één van de bataljons en trokken er vervolgens mee naar het zuiden. Daar kwam een vaderlands leger tot stand bestaande uit grenstroepen, miliciens en

vrijwilligers, schutterij en studenten. De Conferentie van Londen zorgde ervoor dat het voorlopig niet tot vechten kwam. Al kwam de gewenste wapenstilstand er niet, men bereikte toch wel een wapenschorsing.

Een 'Tiendaagse Veldtocht'

Voor de vurige patriotten onder de wapenen werkte het stadium van afwachten min of meer als een domper, al veerde het enthousiasme van tijd tot tijd fel op. Toen 5 februari 1831 de jonge Van Speyk liever zijn schip in de lucht liet vliegen dan de vlag in handen van oproerige Antwerpenaren te laten vallen, vuurde een stroom van heldenzangen de patriotten aan. Dat gebeurde ook, toen begin juni daarna de Belgen in koning Leopold I een eigen vorst kozen. De verwickelingen die deze keuze en de houding van de gekozene met zich mee brachten, leidden tot de Tiendaagse Veldtocht, van 2 tot 12 augustus 1831.

De Belgen werden verslagen bij Hasselt en Leuven, maar het Nederlandse leger moest zich terugtrekken voor een Frans leger onder Gérard. Het is nog niet bekend wat Hilversumse schutters eventueel gepresteerd hebben, het blijkt tot nog toe kennelijk niet interessant genoeg om het uit te zoeken.

Wij weten ook niet of er later nog enig aandeel is geweest. Wij weten, dat in 1832 het Franse bombardement van de citadel van Antwerpen leidde tot de overgave ervan door Chassé. De Grote Mogendheden beantwoordden de houding van koning Willem I met een embargo op Nederlandse schepen en een blokkade van Nederlandse havens. Pas op 21 mei 1833 kwam er met de Londense conventie tussen Engeland, Frankrijk en Nederland een definitieve wapenstilstand. En al handhaafden Nederland en België hun legers op oorlogsterkte, in 1834 keerden de Hilversumse schutters weer per schuit terug en ze schijnen aan de grens van de gemeente plechtig verwelkomd te zijn om vervolgens in feestelijke optocht naar het dorp te trekken.

Het is nuttig noch nodig veel te vertellen over de schutters waar Schuttershei en Schuttersweg de naam aan ontleen. Maar voor één illuster lid van corps en wijk willen we een uitzondering maken. Dat was *Benjamin Reindert Godfried Bouricius*, geboortig van Doesburg in 1838 als zoon van een vice-admiraal en een freule, van huis uit al kapitaalkrchtig, met bovendien een winstgevende carrière in 't Nederlandsch-Indië van de 19e eeuw. Tropenjaren telden dubbel en vandaar, dat hij al tamelijk jong zich in Hilversum kon vestigen, waar hij - zoals we al eens eerder meldden - een riant 'haven' ging bewonen, zijn buitenplaats 'Paláboean' (= haven).

Het heet, dat hij in Batavia (nu Djakarta) aan het hoofd van de schutterij had gestaan. En toen in 1876 'meester Van Oostveen' overleed, die ook als kapitein leiding had gegeven aan de schutterij, volgde Bouricius hem als commandant op. Onder zijn bewind is het muziekkorps der schutterij opgericht onder kapel-meester H.F. Andriessen, die ook dirigent van het RK Vituskoor was. Dat korps zou langer bestaan dan de schutterij!

Het muziekkorps van de Hilversumse Schutterij anno 1985 is van veel later datum; het is nog pas enkele jaren oud. Ze voeren wel één 'erfenis' mee, die eertijds ook op de Schuttershei van pas kwam: een vaatje bier.

Van de compagnieskleermaker is bekend dat hij als bijverdienste de verkoop van bier had. Hij liep in burger, al droeg hij wel een schutterspet! En zijn kruiwagen torste niet een tonnetje, maar een aantal kleine kruikjes bier. Volgens de verhalen lagen er op die kruiwagen ook nog enkele kruiken jenever verstopt en daar zouden vele schutters wel eens wat te veel van hebben genoten.

Ter afsluiting is het misschien wel aardig eens de droge opsomming van de functies weer te geven, die het oudste 'adresboek voor de Gemeente HILVERSUM' ons in 1891/92 voorschotelt:

DIENSTDOENDE SCHUTTERIJ

L. Veenendaal, Kapitein-Commandant.

A.N. Veen, 1ste Luitenant.

C. de Nooij, 2de id.

Th. Corton, id.

B.A.F. Plieger id. à la suite

En de '*Schuttersraad*' daaronder geeft de Kapt.-Commandant en de 1ste Luitenant respectievelijk als voorzitter en secretaris en als leden 2de Luitenant Nooij, Sergeant P.E. Kisselius, korporaal J.Th. Vierkens en Schutter C. Flens. '*Auditeur-Militair*' is Mr. P.A. Tichelaar.

Veenendaal staat als '*kapitein der d.d. schutterij*' te boek op zijn adres Zon en Maansteeg 43. In diezelfde steeg was op nr. 37 schutter Flens (een postambtenaar) één van de drie bewoners. Veen was tapijtfabrikant en de heren de Nooij en Corton allebei schildersbaas, de laatste was ook winkelier. Plieger en Vierkens waren allebei grutter en Kisselius was ambtenaar ter secretarie.

Van alle genoemden woonde alleen 2de luitenant C. de Nooij in '*ónze wijk*', namelijk op Torenlaan 4 (nu 22), hij zou vóór het einde van de eeuw al verhuizen naar de Havenstraat.

Maar de Hilversumse schutters marcheerden wel geregeld langs de grens van de wijk, over de Vaartweg namelijk, naar '*hun hei*'.

